

Hoe AZ het toeval (bijna geheel) uitsloot

18 april 2009

Het lijkt zeker dat AZ vanavond kampioen wordt. Dit seizoen ondersteunden statistieken en videoanalyses trainer Louis van Gaal meer dan ooit in zijn eeuwige missie: het uitsluiten van toeval. 'Toppers kan AZ niet betalen. Wij moeten spelers beter maken.'

Over het antwoord op de vraag hoeft Max Reckers, videoanalist bij AZ, niet lang na te denken. Natuurlijk zijn er wel meer verschillen met vorig seizoen: een andere keeper, een nieuw verdedigingscentrum, een middenvelder die terugkwam. Maar de zwaarbevochten 1-0-winst op PSV, dát was het zetje dat de vaart erin bracht.

Statistieken

De eerste twee wedstrijden van het seizoen, tegen NAC en ADO Den Haag, waren verloren gegaan. Zoals altijd had Louis van Gaal er vooraf alles aan gedaan om het toeval uit te sluiten, en zoals zo vaak was dat gelukt – de aanpak van de tegenstanders verraste AZ niet. Bovendien voerden de spelers de vooraf benoemde taken naar behoren uit.

Na de wedstrijd tegen ADO Den Haag zei Louis van Gaal daarom dat hij een 'erg goed' AZ had gezien. En geloof het of niet, zegt Max Reckers, 'Louis wás ook tevreden.' Al die aspecten van het spel die de uitslag beïnvloedden, waren in het voordeel van AZ. Max Reckers knikt in de richting van zijn computer. 'De statistieken waren goed.' Het enige dat echt niet deugde aan die wedstrijden, was de uitslag.

Druk

Maar tevreden ook: als de druk van buiten blijft toenemen, krijgt die op een zeker moment effect op de prestaties. En de druk wás groot, toen AZ moest aantreden tegen landskampioen PSV. 'Die wedstrijd, die was écht matig', zegt Max Reckers, ter illustratie weer richting zijn laptop knikkend. Slechte statistieken. 'Maar Mounir was in vorm.' En in de 82ste minuut kapte Mounir el Hamdaoui zich vrij en paste op Maarten Martens, die scoorde. Het toeval, anders zo'n ongewenste gast in Alkmaar, lachte AZ even toe.

Te duur

Als AZ hetzelfde zou doen als Ajax en PSV, zou AZ uiteindelijk verliezen. De Alkmaarders hebben immers minder geld dan grotere clubs. Daarom doet AZ iets anders. 'De beste spelers zijn voor ons te duur', zegt Max Reckers. 'Dus kiest AZ voor de categorie daaronder, voor spelers die nog veel kunnen leren.' Want op leren, daar is is bij Louis van Gaal alles gericht. De videoanalyses van Reckers en zijn collega Kees Verver ondersteunen dit proces. Reckers en Verver filmen elke wedstrijd van AZ met een eigen camera, en knippen de wedstrijd op in zo'n 2.000 gebeurtenissen. Al die acties – op Reckers' laptop te zien als stipjes die je kunt aanklikken – zijn na afloop direct op te roepen. Na de wedstrijd krijgt elke speler per e-mail

een filmpje met al zijn acties. ‘Maar ze zijn niet verplicht die video te kijken.

Rode Olifant

‘Waarom? Dat heeft te maken met de menselijke hersenen. Als ik tien keer tegen jou zeg dat ik niet aan een rood olifantje moet denken, dan denk jij. . . juist – toch aan een rode olifant. ‘Met beelden is dat nog veel sterker. Als jij tien keer een slechte actie van jezelf terugziet, gaat dat in je hoofd zitten. Dus wat helpt het dan om ze terug te kijken? Van goede acties daarentegen weten we dat de herkenning tien keer sterker is. Goede momenten nemen we dus altijd op in het filmpje.’ Daarnaast krijgen de spelers mondeling commentaar van Louis van Gaal. Per speler verschildt dat, vertelde hij in februari in Holland Sport. Een intuïtieve speler als El Hamdaoui, die moet je niet te veel feedback geven. Maar denkers zoals de verdediger Niklas Moisander kunnen dat wel hebben.

Prikkels

De prikkels zijn dus voor elke speler anders. Max Reckers: ‘Daarom vinden mensen Louis ook zo dominant. Hij wil dat hele psychologische proces beheersen. Hij wil alles weten wat een speler te horen krijgt over zijn spel, dus óók wat journalisten tegen hem zeggen. Want alle invloed rond de speler bepaalt wat de volgende prikkel is die Louis gaat geven.’

Dit is in een notendop het AZ-leerproces. Voor dat proces was de overwinning op PSV cruciaal; dat maakte die 1-0 van Maarten Martens zo veel meer waard dan alleen drie punten. De druk van buitenaf was er af. ‘En als de druk weg is’, zegt Max Reckers, ‘is de ruimte om te leren bij spelers groter.’

Zo verklaren ze bij AZ het echec van vorig seizoen. De talenten van AZ raakten hun zelfvertrouwen kwijt, en daarmee hun moeilijk waar te nemen vermogen elkaar beter te maken – om samen meer te worden dan de som der delen. En dan kun je dus elfde worden, iets dat clubs die kant-en-klare topspelers kopen, niet snel zal overkomen. Als alles misgaat is bij hen de som der delen altijd groot genoeg om minimaal vijfde te worden.

Vorbereiding

De tweede rol van de videoanalyse zit in de voorbereiding op wedstrijden. Verver en Reckers coderen de laatste wedstrijden van de komende tegenstander – vanavond Vitesse – op dezelfde manier als de eigen wedstrijden. Door de uitgebreide informatie die dit oplevert, kan Van Gaal ieder gewenst moment van de tegenstander er zo bijpakken, en aan de spelers laten zien. Corners, vrije trappen, aanvalspatronen. Dat is dan de stof van de eerste ‘elf-tegen-elf-training’, waarin de komende wedstrijd wordt gesimuleerd.

De reservespelers spelen als het basiselftal van Vitesse, AZ’s assistent-trainer coacht alsof hij Vitesse-trainer Theo Bos is, AZ’s basiselftal speelt als AZ’s basiselftal. Die training wordt weer gefilmd en gecodeerd, en de opgedane inzichten worden meegenomen in de tweede elf-tegen-elf-training. Kortom: de wedstrijd van zaterdag in het DSB Stadion is afgelopen week al twee keer gespeeld, op AZ’s trainingsveld.

Onzichtbaar

Dat kan zich in de praktijk soms schitterend uitbetalen, ook al blijft dat voor de televisiekijker onzichtbaar. Een voorbeeld is de 2-0 in de thuiswedstrijd tegen De Graafschap. Wat de televisiekijker ziet, is dat Sebastien Pocognoli de bal opdrijft, hem passt naar Ari, hem meteen terugkrijgt van Ari, en hem de verre hoek in knalt. Uiteraard ziet de staf dat ook. Maar zij letten op andere dingen. Max Reckers: ‘Vooraf bedacht Louis een oplossing wat we tegen de

vijf verdedigers van De Graafschap moesten doen. Het ging erom de ruimte niet te vol te maken.’

Op AZ's eigen beelden – die een veel groter deel van het veld tonen – is het effect van dat denkwerk goed te zien: terwijl Pocognoli opstroomt, loopt Maarten Martens plots weg uit het centrum naar buiten, een verdediger meetrekkend: meer ruimte voor Pocognoli. Tegelijkertijd wil Stijn Schaars – die de bal aan Pocognoli had gegeven – aanvankelijk mee naar voren te gaan. Maar dan bedenkt hij zich zichtbaar, en zet twee stappen terug: nog meer ruimte voor Pocognoli.

Compliment

Voor het publiek was de linksback de ster van de avond; bij AZ waren ze ook – of vooral – tevreden over het werk van Schaars en Martens. Reckers: ‘Wegblijven, had Louis nog tegen Schaars gezegd, achter de bal blijven. Daarvoor kreeg hij op maandag dus ook een compliment.’ Met behulp van de videoanalyse zijn honderden spelmomenten zoals deze doorgenomen. Soms leidde dat tot een gebeurtenis: een kans of een goal. En soms maakte het – nog onzichtbaarder – dat er iets juist niet gebeurde.

Zo is het niet gebeurd dat Feyenoord scoorde tegen AZ, op 22 maart. De zondag ervoor had Feyenoord thuis gewonnen van PSV (bekijk de beelden). PSV had moeten winnen, maar verloor die wedstrijd door een goed getrainde corner van Feyenoord. Leroy Fer scoorde, maar het voorwerk werd geleverd door Giovanni van Bronckhorst.

Op het moment dat Diego Biseswar de corner neemt, kijkt Van Bronckhorst geen seconde naar de bal, of zelfs naar de goal – daar staat hij met zijn rug naar toe. Hij heeft uitsluitend oog voor de bewaker van Fer, PSV's middenvelder Otman Bakkal. Van Bronckhorst zet een blok voor Bakkal, waarop Fer kan doorlopen en volledig vrij binnenkopt: 1-0.

Die variant hadden ze in Alkmaar goed in beeld gebracht. Ze zullen hebben gezien dat niet alleen Van Bronckhorst, maar ook Roy Makaay een blok zette. Bij de training van die week nam Kees Luijckx de rol van Leroy Fer op zich, Gijs Luirink was Van Bronckhorst, en Ragnar Klavan was Roy Makaay. En Gill Swerts was Gill Swerts, en hij voorkwam dat Luirink alias Van Bronckhorst het blok kon zetten. Reckers: ‘Er is er vrij lang op geoefend om dat op te lossen, maar dat lukte.’ Aan het toeval werd weer eens zo min mogelijk overgelaten. Dat Feyenoord die zondagmiddag geen corners te nemen kreeg, is bijzaak.

Ondersteunend

Max Reckers en Kees Verver willen graag benadrukken dat de videoanalyse een ‘ondersteunende tool’ is voor het constante leerproces bij AZ. ‘Het is 1 procent van het succes van dit seizoen, meer aandacht verdient het niet.’ Het is wel een procent waarover de club erg tevreden is. Vorig jaar, het eerste jaar van Reckers bij AZ, was heel anders. Zelf begon Max Reckers er grappen over te maken, als ze aan het zoeken waren wat het verschil was met het (op de ontknoping na) succesvolle seizoen 2006-2007. ‘Ik stak mijn hand toen maar op: yo, hier zit ik.’ Het was een les in nederigheid voor de analist. ‘Het was het beste scenario voor mij. Het ultieme bewijs dat er geen tool is dat het succes bepaalt, maar dat het een hulpmiddel is om spelers dingen te kunnen leren.’

Nut

Het management twijfelde nooit aan het nut van de videoanalyse. Maar uitgebreid werd het ook niet. Een nieuw systeem, dat Reckers al lang wilde introduceren, moest even in de

wachtkamer. ‘Toen het slecht ging, kon AZ er geen extra geld in steken. Voetbal is emotie, geloof me maar. Wij zijn meer van de ratio, maar soms zijn er gewoonweg de middelen niet voor.’

Nu het goed gaat op het scorebord, is er wel extra geld. Of dat objectief gezien terecht is, daar zul je de analytici niet over horen klagen. Kees Verver mag het graag zo zeggen: ‘Vorig jaar was het niet zo slecht als ze zeggen, dit jaar is ook weer niet zo goed als ze zeggen. De verschillen zijn niet zo groot.’

Alleen de uitslag, daarin is dit seizoen zo anders.